

บทที่ ๑

ประเภทของสัมพนาม

และการใช้ ต (นั้น, เขา, มัน) สัมพนาม

ความหมายของสัพพนาม

สัพพนาม หมายถึงนามที่ใช้แทนนามนามที่เคยกล่าวถึงมาแล้วทั้ง ๓ ลิงค์ กล่าวคือเป็นคำที่ใช้แทนผู้พูด ใช้แทนผู้ฟัง และใช้แทนผู้ที่ถูกกล่าวถึงนั่นเอง สัพพนามมีประโยชน์อย่างน้อย ๓ ประการ คือ

- ๑) เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซากในการใช้คำ
- ๒) เพื่อให้เกิดความสละสลวยในเชิงภาษา
- ๓) เพื่อหลีกเลี่ยงการระบุถึงนามนามนั้นโดยตรง

ประเภทของสัพพนาม

สัพพนามมีทั้งหมด ๑๙ ตัว แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

- (๑) ปุริสสัพพนาม
- (๒) วิเสสนสัพพนาม

ปรีสัฬพพนาม คือ สัฬพพนามที่ใช้แทนชื่อคน สัตว์ สิ่งของ สถานที่ และ
สภาวะธรรมที่เคยกล่าวถึงมาแล้ว ใช้เป็นประธาน เป็นกรรม เป็นเครื่องมือ เป็น
ผู้รับ เป็นคำแสดงสถานที่และเวลาได้ดูจกัณามนาม

ปรีสัฬพพนามมี ๓ คัฬพท์ แบ่งเป็นบุรุษได้ ๓ บุรุษตามกิริยาอาขยาด คือ

(๑) ต แปลว่า เขา, มัน เป็นต้นขึ้นอยู่กับัว่าใช้แทนนามนามประเภทใด

ต คัฬพท์ จัดเป็นปฐุมบุรุษใช้แทนนามนามที่พูดถึงแล้วเป็นได้ทั้ง ๓ ลิงค์

(๒) ตุมุห แปลว่า ท่าน, พระองค์, คุณ, เธอ เป็นต้นตามสมควร

ตุมุห คัฬพท์ จัดเป็นมัชฌิมบุรุษใช้แทนผู้ฟังหรือผู้ที่เราพูดด้วย เป็นได้

๒ ลิงค์คือปุงลิงค์กับอิตถीलิงค์

(๓) อมฺห คัพฺทฺ แปลว่า เรา, ข้าพเจ้า, ฉัน, กระผม เป็นต้น

อมฺห คัพฺทฺ จัดเป็นอุตตมบุรุษ เป็นคำที่ใช้แทนตัวผู้พูด เป็นได้ ๒ ลิงค์

คือปุงลึงค์กับอิตถิลิงค์

วิเสสนสัพพนาม คือ สัพพนามที่ใช้แทนนามนามที่กล่าวมาแล้ว หรือใช้เป็นตัวขยายนามนามให้พิเศษขึ้น *ไม่สามารถใช้เป็นประธาน เป็นกรรม เป็นเครื่องมือได้ดูจํานามนาม* ต้องใช้ขยายนามนามเท่านั้น

วิเสสนสัพพนามมี ๑๖ ตัว แบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) อนิยมวิเสสนสัพพนาม

(๒) นิยมวิเสสนสัพพนาม

อนิยมวิเสสนศัพท์พจนานาม คือวิเสสนศัพท์พจนานามที่ใช้เพื่อแสดงกำหนดความไม่
แน่นอน แสดงความไม่ชัดเจนว่าเป็นใคร เป็นสิ่งใดกันแน่ มี ๑๓ ศัพท์ คือ

๑)ย	ใด	๒)อญฺญ	อื่น
๓)อญฺญตร	คนใดคนหนึ่ง	๔)อญฺญตม	คนใดคนหนึ่ง
๕)ปร	อื่น	๖)อปร	อื่นอีก
๗)กตร	คนไหน, อันไหน	๘)กตม	คนไหน, อันไหน
๙)เอก	คนหนึ่ง, พวกหนึ่ง	๑๐)เอกจฺจ	บางคน, บางพวก
๑๑)อุภย	ทั้งสอง	๑๑)สพฺพ	ทั้งปวง
๑๓)กึ	ใคร, อะไร		

นิยมวิเสสนศัพท์พพนาม คือวิเสสนศัพท์พพนามที่ใช้แสดงกำหนดความแน่นอนว่าเป็นคนนั้น เป็นคนนี้ หรือแสดงระยะใกล้และไกล มี ๔ ศัพท์ คือ

- ๑)ต (นั่น) ใช้แทนคนหรือสิ่งที่อยู่ไกลพ้นสายตา
- ๒)เอต (นั่น) ใช้แทนคนหรือสิ่งที่อยู่ไกลมองเห็นได้ด้วยตา
- ๓)อิม (นี้) ใช้แทนคนหรือสิ่งที่อยู่ใกล้มากจนสนทนาหรือจับต้องได้
- ๔)อมุ (โน้น) ใช้แทนคนหรือสิ่งที่อยู่ไกลมาก

ศัพท์นามเมื่อนำไปใช้แทนนามนามหรือใช้ขยายความนามนาม ให้พิเศษขึ้นต้องนำไปแจกผสมวิภัตตินามก่อนเสมอ ใช้แทนบทใด หรือขยายบทใด ต้องมีลิงค์ วจนะ วิภัตติเหมือนกับลิงค์ วจนะ วิภัตติของนามนามบทนั้น

๓ คัพท์ (เขา, มัน) ที่เป็นปुरुสศัพท์นามในปัจจุบันไม่นิยมใช้แล้ว นิยมใช้อยู่แต่แบบที่เป็นนิยมวิเศษนศัพท์นามเท่านั้น

๓ (นั้น) ที่เป็นนิยมวิเศษนศัพท์นามมีวิธีแปล ดังนี้

-เอกวจนะแปลว่า .....นั้น แปลหลังนามนาม

-พหุวจนะแปลว่า .....เหล่านั้น แปลหลังนามนาม

วิธีแจกปรีสส์พพนาม

๓ คัพท์ (นั้, เขา, มั้)

เป็นได้ทั้งปรีสส์พพนามและนิยมนวิเสสนส์พพนาม
ในปุงลิ่งค์ แจกอย่างนี้

วิธีแจก ต (เขา, นั้น) ในปุงลิงค์

วิภัตติ	เอกวचณะ			พหุวचณะ			
ป.	โส			เต			
ทุ.	ตํ	นํ		เต	เน		
ต.	तेन			तेहि			
जत्	तसुस	असुस		तेसुं	तेसानं	नेसुं	नेसानं
पण्यु.	तसुमा	असुमा	तमहा	तेहि			
ञ.	तसुस	असुस		तेसुं	तेसानं	नेसुं	नेसानं
स.	तसुमी	असुमी	तमुहि	तेसु			

ประโยคตัวอย่างการใช้ ต คัพท (นั่น) แทนนามนามบุงลิงค์

๑. เสฎฐิสฺส พหุณี ธนานิ อตฺถิ, โส สงฺฆสฺส ตานิ อทาสิ.

อ.ทรัพย์ ท. อันมาก ของเศรษฐี มีอยู่, อ.เศรษฐี นั้น ได้ถวายแล้ว
ซึ่งทรัพย์ ท. เหล่านั้น แก่สงฆ์.

๒. ราชา อมจฺเจ ปกฺโกสตี, เต รชานํ อุปสงฺมิสุ.

อ.พระราชฯ ย่อมตรัสเรียก ซึ่งอำมาตย์ ท., อ.อำมาตย์ ท. เหล่านั้น
เข้าไปเฝ้าแล้ว ซึ่งพระราชฯ.

๓. สปฺโป เอกํ กุมารํ ๓สตี, เวชฺโช ตํ ติกิจฺจตี.

อ.งู ย่อมกัด ซึ่งเด็ก คนหนึ่ง, อ.หมอ ย่อมเยียวยา ซึ่งเด็กนั้น.

๔. พหู มจฺฉา นทียํ อตฺถิ, เกวณฺโณ เต คณฺหาติ.

อ.ปลา ท. อันมาก มีอยู่ ในแม่น้ำ, อ.ชาวประมง ย่อมจับ ซึ่งปลา ท.
เหล่านั้น.

๕. พุทฺโธ ฌมฺมํ พุชฺฌติ, เตน ฌมฺโม ภิกฺขุณฺโณ เทลียเต.

อ.พระพุทธเจ้า ย่อมตรัสรู้ ซึ่งธรรม, อ.ธรรม อันพระพุทธเจ้า
พระองค์นั้น ย่อมแสดง แก่ภิกษุ ท.

๖. อุปาสโก ภิกฺขุสฺส สาธุเก เทติ, ภิกฺขุ เตหิ กายํ ฉาเทติ.

อ.อุบาสก ย่อมถวาย ซึ่งผ้าสาฎก ท. แก่ภิกษุ, อ.ภิกษุ ย่อมห่ม
ซึ่งกาย ด้วยผ้าสาฎก ท. เหล่านั้น.

๗. วจุฉโก วเช นิปชชติ, โคปาโล ตสุส ตินานิ เทติ.

อ.ลุกโค ย่อมนอน ในคอก, อ.นายโคบาล ย่อมให้ ซึ่งหญ้า ท.
แก่ลุกโค นั้น.

๘. โคณา เขตตานิ กสนฺติ, กสโก เตสํ อุทกานิ เทติ.

อ.โคผู้ ท. ย่อมไถ ซึ่งนา ท., อ.ชาวนา ย่อมให้ ซึ่งน้ำ ท. แก่โคผู้ ท.
เหล่านั้น.

๙. อคฺคิ อสิสฺส อสฺสมํ ทหติ, อสิ ตมฺหา นิกฺขมติ.

อ.ไฟ ย่อมไหม้ ซึ่งอาคาร ของฤๅษี, อ.ฤๅษี ย่อมออกไป จากอาคาร นั้น.

๑๐. อุทกั คามะ อชฺโฌตฺถรติ, มหาชโน เตหิ นิกฺขมติ.

อ.น้ำ ย่อมท่วม ซึ่งหมู่บ้าน ท., อ.มหาชน ย่อมออกไป จากหมู่บ้าน ท.
นั้น

๑๑. โพธิรฺกฺโข วิหาระ รุหติ, ตสฺส ปณฺณานิ ภูมิมํ ปตีสฺสุ.

อ.ต้นโพธิ์ ย่อมงอก ในวัด, อ.ใบ ท. ของต้นโพธิ์ นั้น ตกไปแล้ว
บนพื้นดิน.

๑๒. อมฺพรฺกฺขา วเน รุหฺนติ, สกฺุณา เตสํ ผลานิ ชาทฺนติ.

อ.ต้นมะม่วง ท. ย่อมงอก ในป่า, อ.นก ท. ย่อมกิน ซึ่งผล ท.
ของต้นมะม่วง ท. เหล่านั้น.

๑๓. สามเณโร ฅมฺมํ เทเสติ, อุปาสกา ตสฺมี ปสึทนต์ติ.

อ.สามเณร ย่อมแสดง ซึ่งธรรม, อ.อุบาสก ท. ย่อมเลื่อมใส
ในสามเณร นั้น.

๑๔. ถปติ รณฺโณ ปาสาท มาเปติ, ราชา เตสุ วสติ.

อ.ช่างไม้ ย่อมสร้าง ซึ่งปราสาท ท. แก่พระราชา, อ.พระราชา
ย่อมประทับอยู่ในปราสาท ท. เหล่านั้น.

๓ คัพท์ (น้ัน, เขา, ม้ัน)

เป็นได้ทั้งปริสสัพพนามและนียมวิเสสนสัพพนาม
ในอิถึลึงค์ แจกอย่างนี้

วิธีแจก ต (นาง, หล่อน) ในอดีตลิงค์

วิภัตติ	เอกวचณะ	พหูวचณะ
ป.	สา	ตา
ทุ.	ตं	ता
त.	तय	ताहि
जत	तसुसा असुसा तिसुसा तिसुसाय	तालं तासानं
पण्य.	तय	ताहि
च्.	तसुसा असुसा तिसुसा तिसुसाय	तालं तासानं
स्.	तायं तसुसं असुसं तिसुसं	तासु

ประโยคตัวอย่างการใช้ ต คัพท์ (นั่น) แทนนามนามอดีตลิงค์

๑. วรุยา พหุ ปุบุพานิ อตฺถิ, สา วาณิชาเน ตานิ วิกุทีนาติ.

อ.ดอกไม้ ท. อันมาก ของหญิงสาว มีอยู่, อ.หญิงสาว นั่น ย่อมชาย
ซึ่งดอกไม้ ท. เหล่านั้น เก่งพ่อค้า ท.

๒. มาตาปิตโร ธีตโร โอวทนต์, ตา เตสํ โอวาเท ติฏฺฐนฺติ.

อ.มารดาและบิดา ท. ย่อมกล่าวสอน ซึ่งลูกสาว ท., อ.ลูกสาว ท.
เหล่านั้น ย่อมดำรงอยู่ ในโอวาท ของมารดาและบิดา ท. เหล่านั้น.

๓. วิหารเ สาลา ซีรติ, ถปติ ตํ ปฏิสงฺขโรติ.

อ.ศาลา ในวัด ย่อมคร่ำคร่า, อ.นายช่าง ย่อมซ่อมแซม ซึ่งศาลา นั้น.

๔. ชูลี อุกุขลิกาสุ ปตนุติ, สุธโท ตา โธวิ.

อ.ละอองฝุ่น ท. ย่อมตกไป ในหม้อข้าว ท., อ.พ่อครัว ล้างแล้ว
ซึ่งหม้อข้าว ท. เหล่านั้น.

๕. ราชา เทเวีย ปสาธน์ เทติ, ตาย ต่ เสฏฐิสุส วิกุกีเยเต.

อ.พระราชาย่อมให้ ซึ่งเครื่องประดับ แก่พระเทวี, อ.เครื่องประดับ
นั้น อันพระเทวี นั้น ย่อมขาย แก่พ่อค้า.

๖. เวชโช ภิกษุณีนัง เภสชชั เทติ, ตาหิ ต่ เทวลิกัง ภุญชียเต.

อ.หมอย่อมถวาย ซึ่งยา แก่ภิกษุณี ท., อ.ยา นั้น อันภิกษุณี ท.
เหล่านั้น ย่อมฉัน ทุก ๆ วัน.

๗. ทาลี เขตเต กมุ่ กโรติ, เสฐฐิ ตสุสา ภาตี เทติ.

อ.นางทาลี ย่อมกระทำ ซึ่งการงาน ในนา, อ.เศษฐิ ย่อมให้
ซึ่งค่าจ้าง แก่นางทาลี นั้น.

๘. สํสโย เทวตานํ อูปฺปชฺชติ, พุทฺโธ ตาสํ สํสยํ วิโนเทติ.

อ.ความสงสัย ย่อมเกิดขึ้น แก่เทวดา ท., อ.พระพุทธเจ้า ย่อมทรง
บรรเทา ซึ่งความสงสัย แก่เทวดา ท. เหล่านั้น.

๙. อคฺคิ สาลํ ทหติ, มหาชโน ตาย นิกฺขมติ.

อ.ไฟ ย่อมไหม้ ซึ่งสาลา, อ.มหาชน ย่อมออกไป จากศาลา นั้น.

๑๐. นเส จาฏโย ภิชุชนฺติ, อุทกํ ตาหิ ปคฺขรติ.

อ.ตุ่ม ท. ในคร้ว ย่อมแตก, อ.น้ำ ย่อมไหลออก จากตุ่ม ท.
เหล่านั้น.

๑๑. วฐุ ปุตุตํ วิชายิ, ยกฺขิณี ติสฺสาย ปุตุตํ อวธิ.

อ.หญิงสาว คลอดแล้ว ซึ่งบุตรชาย, อ.นางยักษ์ณี ได้ฆ่าแล้ว
ซึ่งบุตรชาย ของหญิงสาว นั้น.

๑๒. กุกฺกุฏี อณฺทานิ วิชายิสฺสุ, มชฺชาริ ตาสํ อณฺทานิ ขาหิ.

อ.แม่ไก่ ตกแล้ว/ออกแล้ว ซึ่งไข่ ท., อ.แมว กินแล้ว ซึ่งไข่ ท.
ของแม่ไก่ ท. เหล่านั้น.

๑๓. มหตี ศาลา วิหาร อตฺถิ, มหาชโน ติสฺสํ นิสีหติ.

อ.ศาลา หลังใหญ่ มีอยู่ ในวิหาร (วัด), อ.มหาชน ย่อมนั่ง ในศาลา
นั้น.

๑๔. เสฏฺฐิ วิหาร กุณฺโถ กโรติ, ภิกฺขุ ตาสุ วสนฺติ.

อ.เศรฐฐิ ย่อมกระทำ ซึ่งกุณฺโถ ท. ในวิหาร, อ.ภิกษุ ท. ย่อมอยู่ใน
กุณฺโถ ท. เหล่านั้น.

๓ คัพท์ (น้ัน, เขา, ม้ัน)

เป็นได้ทั้งปริสสัพพนามและนิยมนวิเสสนสัพพนาม
ในนปุงสกสิงค์ แจกอย่างนี้

วิธีแจก ต (มัน) ในหนองสกลิงค์

วิภัตติ	เอกวचนะ			พหูวचนะ		
ป। तु. त. जत प्र.पु. च. स.	तं तं तेन तसुस तसुमा तसुस तसुमी	नं सुस सुमा सुस सुमी	तानि तानि तेहि तेसुं तेहि तेसुं तेसु	तेहि तेसानं तेहि तेसानं	नेसुं नेसानं नेसुं नेसानं	नेसानं नेसानं नेसानं नेसानं

ต คัพท (นั่น) ในนปุงสกลิงคใช้แทนนามนามที่เป็นนปุงสกลิงค
มีวิธีการใช้แบบเดียวกันกับ ต คัพทในปุงลึงคและอิถลึงคดังกล่าว
แล้ว ต่างกันแต่เพียงลึงคเท่านั้น.